

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. **7**Fylke: *Troms*

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: *Astufjord*Emne: *Skav*Bygdelag: *Lögårdene*Oppskr. av: *M. Nyklevoll*Gard: *Renså*(adresse): *Renså pr. Torvik*G.nr. *50*Br.nr. *8*

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Det eneste samnavn på forskjellige slags fôr er kildroff. Det brukes så vidt jeg vet av flere bygder her nord og kommer vistnok av å dra til.
2. Et øc samnavn for skav, bil og brom har jeg ikke hørt om her nord.
3. Infinitiv: å skave - presens: skav - imperfektum: skav - forbit: skov - perfektum: hadde skave.
4. Det er nå helt shult med skav i bygda her. Men fôr var det på almindelig at var regnet som hjelpefôr, ikke bare nødfor. Det var særlig barken av rogn en brukte å skave, derfor kalles den her nord mest for skav. Barken av rogn gikk under navnet skav og brom. Det var altså ikke bare kvishene som kalles brom. Barken av bjørka som etter rogn var mest bruket, kalles oftes boste eller bjerkuboste. I gamle dager ^{var} barken et regulært fôr.

5. Regn var regnet som best til å skave, demest bjørk og selje. En skov de tre slag som ble mykhet til breusel, men ikke older (or). Barbar skov en ikke.
6. Som før mont kalles rogn mest for skau fordi særlig borken av den brukes til før.
7. Det er ingen her som kjennet riss med slik som det er gjengitt i dette spørsmålet, og det er jo rimelig for almen finnis ikke her. Ei gammel kone (Auna Lorensen Renså) gjengir rimet slik:
 Via vella
 Selja svelta
 Asp legg smør i ask.
 Skav løge kua av låsum.
8. Kua fikste oftest borken av fylte-ligger, sauen og geita borken av de tykkeste quirene. Borken av rogn ble ofte blanda med høyt, mens bjørkeborken ble sammen med tang eller gitt sammen med løyping. Olderbark ville kvaternen ikke eke, derfor ble det ikke bruket noe av den slags bark.
9. Det var almindelig mening at bark av rogn gav mere melk enn når de fikste bare høy, men bjørkeborken var ikke noe melkefor. En mente også at når en ga kyrne mye skavbark, ville en få gult smør. Det ville også smakte av melka når en ga kyrne mye rognbark.

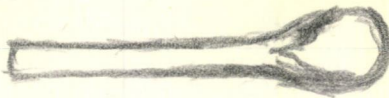
Derimot har jeg ikke hørt at folk mente at bark av de andre buslega ga avsmakte på smulka.

- 10. Bjørke brukte de som bunnved og den kjøles i gamle dager rå heim for at de kunne skade barken av den. Rogn kjøle de heim for å få bark og brom av den. Her på Renså er det en plass som heter Skarvskjølhogda. Den ligger knapt en halv km. fra gården. Dit brukte mannfolkene å kjøre rogneskustene, og hver nabo hadde sitt skjøl. Når så de reiste på Lofoten, brukte kvinnfolkene å kjøre heim rognen ettersom som de tungte bark til dyra. Skjiveden ble oftest skave om sommeren før slakten, men det hente nok at en brukte barken til dyrene når den ble hogd om vinteren.
- 11. En skjinner ikke noe samann på det å hente skavved fra skogen.
- 12. Den uden en hente bare for å skave, kaltes skavved eller bare skav.
- 13. Gjeringordet marka er ikke kjent her nord.
- 14. Skavveden hente en for mannfolkene reiste til Lofot-fiske. Det var almindelig mening at arbeidet i skogen både med bunnved og skavved var et hardt arbeid. Den skiltun å hente skav heim langfredag er ikke kjent her for

mannfolkene var ofte på Lofoten på den tid, eller var nylig kommet heim.

15. Det almindeligste var at veden ble saget opp i brennevindlengde, og enten kløyvet eller båret inn i kubber. Om kvelden ble så omkring all veden skavet helst ved ovnen i skua. På bjørkeveden ble først all mora fliset av. Det var helst rogn som ble skavet som kubber, og disse ble da tørt og kløyvet før de ble brent. Det var sjeldnere at en skov hele stokkhan ute.

16. Til å skave brukte en et redskap som en halve skovel. Det så omkrent slik ut:

Det var et stykke av en tjå som var bøyd og festet til et treskaft som hadde en sulke i den ene enden. Det var sjeldnere en brukte tollekniv. Skavlen var laga spesielt til skaving. Et annet redskap bruktes ikke her.

17. Et annet framgangsmaat er den som er nevnt i episnål 15 bruktes ikke. Det var den lekvinneske og beste måten for kvinner, barn og gamle som måtte utføre skavinga, da mannfolkene var på fiske. Som før nevnt ble busjveden skavet i den tiden da ved barken ble løsnet fra veden. Derfor brukte en helst ikke skovel til

det arbeidet.

18 Den skikken som er mont i op. 18 er ikke kjent her. Ordet skavhol er ikke kjent her heller.

19. En holder kubben eller den kløpveden ved i venstre handa, sether enden på venstre knut som aftest er dekket med et skinn eller en stor never. Så skew en med høgre hand

20 da til all barken er skavit av. Venden som skal skaves kalke en skavved. Når den er skavit, ble den kalt skjivt.

21. Barken av rogn ble aftest kalt skav, barken av bjørk helst bjørkubark. Næ annet navn er ikke kjent.

22. All ved, både de tykke kubbene og de tyne greinene, ble skavd. Den ble helst sagt opp i bunne med lengde, underhuden i fjerne med lengde, men det var sjeldne.

23. Som før mont ble den skavde ved kaldt skjivt, flertall skjivla. Næ annet navn vet en ikke om.

24. Næ regler for skavinga er ikke kjent. Jeg var med og skov da jeg var smågut, og vi skov helst litt av det ypperste vedlaget med.

25. Veden ble aftest kirket ved ovnen og ble regnet som sterkt ved til å varme.

26. Skaving slutet en med for første verdenskrig. Det hendte nok at stikken holdt seg på enkelte gårder lenge, men det var nok ikke mange steder.